

**Združenje žrtev okupatorjev
1941-1945 Kranj
Slovenski trg 1, p.p. 12
4000 Kranj**

**» O P T I M I S T «
št. 21**

A P R I L 2008

ZDRUŽENJE ŽRTEV OKUPATORJEV
1941-1945 KRANJ, Slovenski trg 1
4000 KRANJ, p.p. 12
E-mail: zzokranj@siol.net

Tran.račun: 05100-8000057707
Davčna št.: 90541146
Tel./Fax.: 04/2373-553
<http://www.kranj.si/ZZO.1941-45>

OB IZIDU ENAINDVAJSETE ŠTEVILKE »OPTIMISTA«

Pred vami je enaidvajseta (21) številka biltena »OPTIMIST«.

Čas neusmiljeno hiti in mi smo vse starejši. Ko pa se trudimo za svoje pravice in svoje zadoščenje, pa gre vse prepočasi.

Vlade se menjajo in, ko mislimo, da nam je že uspelo, pridejo spet novi ljudje na oblast in vse se začne znova: nova pisanja, razlaganja, prepričevanja, pa čeprav naše zahteve že vsi dobro poznajo. Vendar se bomo, če nam bo le zdravje dopuščalo, po svojih močeh še naprej zavzemali, da dosežemo cilj, ki smo si ga zastavili.

O najbolj pomembnih zadevah, ki smo jih, poleg vsega ostalega, naredili v času od zadnje izdaje Optimista, lahko preberete na naslednjih straneh.

Materialna odškodnina: Veliko obljub in besed – pa se ni še nič premaknilo. Pozorno preberite Obvestilo na 3 in 4 strani.

PLAČILO ČLANARINE:

Višina članarine za leto 2008 ostaja enaka in sicer: **11,00 evrov**. Bilten »OPTIMIST« pa **2,00 evra**. Skupaj torej **13,00 evrov**.

Lahko se plača tudi v 2 obrokih.

Plačevanje članarine poteka na isti način kot doslej. Kranjčani in okoličani lahko plačajo v pisarni, ostali pa preko transakcijskega računa : 05100-8000057707.

Veseli bi bili tudi vaših prispevkov oz. zapisov spominov na tiste hude in težke čase, ko je divjala II. svetovna vojna in zato vas prosimo, če nam jih pošljete. Potrebujemo jih tako za objavo za nemški prostor, kot tudi za doma.

IZVRŠNI ODBOR

POROČILO

o delu Izvršnega odbora Združenja od 1.1. do 31.12.2007

V tem času se je nakopičilo kar nekaj težav z izvajanjem predvidenega programa, ker kar nekaj članov (sodelavcev), zaradi bolezni in starosti, ne more več aktivno sodelovati.

Naše delo smo v glavnem izvajali po programu, ki smo si ga načrtali že v letu 2006. Problematiko smo obravnavali na 5-ih sejah v razširjeni zasedbi (IO, NO, ČR).

Po zmožnostih in nujnosti smo izvajali zlasti:

1. Nadaljevanje izterjave odškodnine od ZRN. V to so se neposredno vključile tudi nekatere civilne iniciative iz Nemčije, ki nam pomagajo pri naših prizadevanjih.
2. Pri naši Vladi smo z različnimi intervencijami poskušali premakniti obravnavo materialne odškodnine in sprejetje Zakona – žal brez uspeha.
3. Nadaljevali smo z obveščanjem nemške javnosti o kalvariji slovenskega naroda. V tem okviru je bil v mestu Wernigerode organiziran Simpozij o kalvariji slovenskega naroda na temo “OBSOJENI NA UNIČENJE”, ki je bil povezan s postavitvijo razstave na isto temo in namestitvijo spominske plošče v spominskem parku. To vse je bilo povezano tudi v spomin na slovenske izgnance, ki so bili v treh taboriščih v tem mestu. Cela prireditev, ki jo je lepo organizirala Občina in civilna iniciativa, je imela velik odmev v javnosti. Ob tej priliki smo obiskali dva bližnja kraja, kjer so bila taborišča in sicer Ilsenburg (tu smo imeli kratko predavanje na eni izmed srednjih šol) in Lautenthal, kjer smo leta 1945 dočakali svobodo.
4. Skupaj s civilno iniciativo in ob podpori Muzeja KZ Neungamme, smo tudi v Hamburgu izvedli Simpozij na isto temo, ki je bil dobro obiskan in odmeven. Istočasno smo se z upravo Muzeja dogovorili, da bomo v letu 2008 (v okviru njihove obletnice) pripravili študijski Simpozij in razstavo o slovenskih žrtvah (v KZ Neungamme je bilo tudi okrog 750 Slovencev in 600 jih ni preživel).
5. Končali smo tudi razgovore za postavitev razstave v Kölnu, ki bo v letu 2008. O spremljajočem programu se še dogovarjamo.
6. Pričeli so se tudi že prvi razgovori in priprave za izdelavo dokumentarnega celovečernega filma o kalvariji slovenskega naroda in njihovih žrtvah za nemški prostor. Posneli ga bodo nemški partnerji oz. somišljeniki. Nadaljevali smo z zbiranjem in obdelavo zgodovinskih materialov, ki jih potrebujemo za našo dejavnost in registracijo teh zgodovinskih dejstev.
7. Sodelovanje z različnimi združenji civilne pobude doma in v inozemstvu je prav tako naša stalnica. Za izvedbo različnih informativnih akcij bomo nadaljevali z navezavo stikov z različnimi institucijami in organi v različnih krajih po Nemčiji, kjer so bila taborišča slovenskih izgnancev.

8. Želeli bi na vsak prostor – stavbo, kjer so bila taborišča, postaviti spominsko ploščo in tako obeležiti trajen spomin na takratne dogodke. Razstava bo odprta od 5. 9. Do 26.10.2008.
9. Od Parlamenta EU, kamor smo 15.1.2007 poslali pritožbo zoper ZRN, glede plačila odškodnine, smo dobili odgovor, da ta institucija za to ni pristojna. Niso pa nam sporočili, kateri organ v EU je za to pristojen. Je pa interesantno, da nam nihče od slovenskih poslancev, na katere smo se obrnili za pomoč, niti odgovoril ni.
10. Evropsko Sodišče v Luksemburgu ni razveljavilo ZRN imuniteto, ki jo ima na vse tožbe z raznimi zahtevami iz inozemstva.
11. Obeležili smo tudi 10-letnico obstoja in delovanja našega Združenja. Ta dogodek je bil posvečen v skromni, a prisrčni obliki o pregledu našega dela v preteklih letih, na katerega smo lahko ponosni, kar nam priznavajo mnogi, ki poznajo naše delo in prizadevanja (več pohval iz tujine, kot doma).
12. Vsem žrtvam, ki so se obnili na našo organizacijo, je bila nudena potrebna pomoč pri reševanju njihovih problemov pri uveljavljanju pravic.

V letu 2008 se bomo posvetili predvsem naslednjim aktivnostim:

1. Nudenje pomoči članom pri uveljavljanju njihovih pravic iz zakonodaje.
2. Obeleževanje in negovanje zgodovinskih dejstev.
3. Nadaljevanje izterjave odškodnin pri ZRN za vse slovenske žrtve.
4. Narediti vse, da bo sprejet in realiziran Zakon za materialno odškodnino - doma.
5. Nadaljevati z obveščanjem nemške javnosti o kalvariji slovenskega naroda.
6. Povezovanje s sorodnimi organizacijami doma in v inozemstvu.
7. Vsi dodatni problemi se bodo reševali po zahtevnosti in finančnih možnostih.

Poročilo pripravil
Predsednik: Tone Kristan

POROČILO o Simpoziju v Hamburgu od 29. do 31.8.2007

Po skoraj dve leti trajajočih pogovorih za izvedbo simpozija o slovenskih žrtvah v Hamburgu, je bil le-ta končno realiziran.

Simpozij je pripravila civilna iniciativa AK DISTOMO Hamburg, ki je ob sorazmerno dobri udeležbi (cca 50 oseb) zelo dobro uspela.

Program je obsegal standardne teme. Pri izvedbi je sodeloval, poleg g. Kristana, še zgodovinar in psiholog iz Hamburga g. Andreas Strippel.

Ob tej prireditvi je bil z upravo Muzeja Neuengamme, ob pomoči AK Distomo, dogovarjen termin razgovorov o sodelovanju (postavitev razstave, simpozij, itd). Razgovori so bili uspešni in sicer z dogovorom okvirnih programov o čemer bodo obojestranske podlage za konkretne dogovore.

Program za izvedbo naj bi bil pripravljen v naslednjem letu.

Prav tako je potekal tudi razgovor o sodelovanju na „od hok“ problemih in izmenjavi dokumentov, ki se tičejo naše problematike.

AK Distomo oz. njen član, so se odločili, da bodo posneli film o slovenskih žrtvah. Prvi kadri so bili posneti že na simpoziju, drugi del pa je bil posnet na naši proslavi (15.9.2007) z nadaljevanjem v letošnjem letu, ko naj bi bil končan.

Prav tako so z AK Distomo so potekali še razgovori, kako naprej pri izterjavi odškodnin.

RAZNA POMEMBNA O B V E S T I L A:

Sestanek pri Medresorski komisiji RS za poplačilo materialne škode

Dne 4.1.2008 je predsednik Medresorske komisije (Minister za pravosodje, dr. Lovro Šturm), sklical sestanek o problematiki reševanja materialne vojne škode, ki jo je povzročil okupator v času II. svetovne vojne v Sloveniji in poplačilo le-te.

Sestanka smo se udeležili tudi predstavniki našega Združenja in sicer: Tone Kristan, Stane Sladič in Franc Rovani.

Kot je razvidno iz priloženega članka v časopisu Dnevnik (4.1.2008), je minister Šturm obljubil, da bo uredil z arhivarji, ki naj bi pripravili kar se da popolne popise povzročene škode, da bi bilo potem lažje reševati posamezne zahteve za poplačilo škode. O konkretnem datumu rešitve teh problemov, nam minister še ni mogel ničesar napovedati.

Zaradi tega obveščamo vse naše člane, ki pri nas še niso oddali dokumentov oz. dokazil o materialni škodi, da le-to pripravijo in počakajo na naša obvestila in navodila – kam in kako oddati vlogo.

Prav tako obveščamo tudi vse tiste, ki so pri naši organizaciji iskali informacije (preko pisma, e-pošte...) in niste naši člani, da spremljate medije ali pa se včlanite v naše Združenje, ker boste s tem dobili pomoč pri urejanju vloge in sprotno informiranje.

OBJAVA V DNEVNIKU – 5.1.2008 (STA)
Slovenija bo pokrila nemško vojno škodo

Ljubljana - Minister za pravosodje Lovro Šturm je po včerajšnjem srečanju s predstavniki Združenja materialnih oškodovancev okupatorjev druge svetovne vojne ter Združenja žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj dejal, da hočejo poiskati način, da bi hitro in brez birokratskih zapletov uredili zakonske možnosti za delno poplačilo materialne škode. Na vprašanje, zakaj mora škodo, ki jo je v glavnem povzročil nemški okupator, poplačati Slovenija, je pojasnil, da se je po vojni komunistična oblast v zameno za nemško posojilo v višini 800 milijonov mark, odpovedala vsakemu zahtevku.

Minister je pojasnil, da mora Slovenija kot pravna naslednica nekdanje države prevzeti vse obveznosti, ki jih je takratna država sprejela. Tako mora materialno škodo plačati sama.

Šturm je še povedal, da se bo v ponedeljek sestal s predstavniki Arhiva RS in s predstavniki vseh regionalnih arhivov. Na podlagi popisane materialne škode bodo skušali ugotoviti dejansko škodo. Povedal je, da gre za 150.000 takratnih upravičencev.

Predsednica Združenja materialnih oškodovancev okupatorjev druge svetovne vojne Helena Elizabeta Peček je dejala, da je v društvo včlanjenih 1200 članov iz vse Slovenije, gre pa predvsem za male oškodovance.

Predstavniki Združenja žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj Tone Kristan pa je izpostavil, da je sedanja vlada prva, ki želi urediti stanje na tem področju. Povedal je, da si združenje že od leta 2001 prizadeva za te zahtevke.

Ob tem je pojasnil, da so maja 2002 v ta namen organizirali protestni shod. Takratna vlada je pozneje ustanovila komisijo, je pojasnil Kristan in dodal, da zdaj deluje že tretja komisija, ki je pripeljala do »resnega razgovora«, od katerega Kristan pričakuje rezultate.

POSEBNA ZADNJA NOVICA:

Po dolgem času je Vlada oz. Ministrstvo za pravosodje, pripravili osnutek predloga za poplačilo **materialne odškodnine za žrtve nacifašizma**. Kaj vse pa bo še vključeno v ta predlog – ni znano.

Sedaj sledi medresorsko usklajevanje in zbiranje pripomb na osnutek Zakona, ki ga mora še sprejeti Vlada in ga nato poslati v DZ. Kakor zatrjujejo pripravljalci, bo ta Zakon sprejet še v tem mandatu DZ.

Ko bo Zakon sprejet oz. potrjen, bodo o tem poročala tudi vsi mediji. Prav tako pa bomo tudi mi obvestili vse, ki so pri nas prijavljeni, kaj vse morajo v zvezi s tem narediti. Ker bo časa za prijavo dve leti, lahko vsi mirno počakate na obvestila.

Kdor ima možnost spremljanja preko interneta, bo dobil več informacij tudi na naši spletni strani: www.kranj.si/ZZO.1941-45.

Taborišča v WERNIGERODU, ILSENBURGU IN LAUTENTHALU

Trenutno se ukvarjamo s kompletiranjem materialov za kraje Wernigerode, Lauthental in Ilsenburg, kjer so bila tudi taborišča slovenskih izgnancev.

Prosimo vse, ki imajo kakršnokoli materiale iz teh krajev oz. taborišč (slike, napisane razne spomine...), da nam jih proti vrnitvi pošljejo.

Posebej bi želeli oz. "pod nujno" potrebujemo čim več materiala za kraj ILSENBURG in taborišče v Gradu (Schloss) in Gozdarsko hišo (Forsthaus).

Nekaterim osebam, za katere smo že dobili podatke, da so bili v tem taborišču, smo že poslali dopise s prošnjo, če se lahko njihovi podatki objavijo.

Prosimo vas, da se nam oglasijo še vsi tisti, ki le-tega dopisa niste prejeli, pa ste bili v tem taborišču. Pa tudi, če veste za koga, ki ni naš član, da nam to sporočite.

Nekaj materiala smo tudi že dobili od takratnih ukradenih otrok.

V tem kraju so oblasti in zgodovinarji zainteresirani "bele lise" iz tistih časov, odpraviti in zato se je skupina mladih zgodovinarjev resno zavzela in pričela z raziskovanjem usode Slovencev.

Mislimo, da jim moramo pri tem pomagati. Hvaležni vam bomo za vsako informacijo.

Zelo lepo pa bi bilo, če bi lahko napisali nekaj vaših spominov na tiste čase.

SNEMANJE DOKUMENTARNO-ZGODOVINSKEGA FILMA

V mesecu maju 2008 se bo pričelo snemanje dokumentarno-zgodovinskega filma o kalvariji slovenskega naroda v času 1941-1945, ki bo namenjeno predvsem za nemško javnost.

Snemanje pripravljajo nemški snemalci oz. naši somišljeniki. Potekalo bo po vsej Sloveniji. Največ poudarka bo na pomembnejših zgodovinskih krajeh, muzejev in spomenikov. Nekaj pa bo tudi pričevanj ljudi, ki so le-to doživljali.

Pričevanja in spomini bodo posneti v slovenskem jeziku, nato pa prevedena v nemščino.

Prosimo vas, če bi bil kdo pripravljen podati svoje spomine na tiste čase (lahko tudi pisno), naj nam le-to sporoči do konca aprila.

Spoštovani

Na 26. razširjeni seji z dne 26.2.2008 je bilo sklenjeno, da se organizira SKUPŠČINA, ki bo 24.5.2008 v prostorih Mestne občine Kranj, kot vedno doslej. Na Skupščini bomo pogledali nekoliko nazaj in več naprej.

Ker bo v letošnjem letu sedanjim članom organov (Izvršni odbor, Nadzorni odbor in Častno razsodišče) potekel mandat, moramo izvoliti nove oz. potrditi le-te in pa tudi nekaj zamenjav bo potrebnih.

Prav bi bilo, da se tega srečanja udeležite v čim večjem številu. Ker želimo našo organizacijo tudi nekoliko „pomladiti“ predlagamo, da pripeljete s sabo vaše potomce.

Vabila z dnevnim redom bodo vsem članom poslana v začetku maja.

Na svidenje

Predsednik
Tone Kristan

ZAHVALA DONATORJEM

Za lažje delovanje naše organizacije so nam v letošnjem letu že nakazali sredstva:
MERKUR Kranj, MESTNA OBČINA MARIBOR in OBČINA HRPELJE-KOZINA.

Ob tej priliki se jim še enkrat iskreno zahvaljujemo.

SPOMINI, KI NAJ SE ZAPIŠEJO IN SE NE SMEJO POZABITI

Svoje spomine je zapisala Vera Hribar, roj. Dimič iz Litije

Bilo je leto 1941

Že spomladi, dne 6.4.1941 je Hitler zasedel našo domovino, takratno kraljevino Jugoslavijo. Istega leta, proti jeseni, pa so se začele širiti govorice, da nas bodo Nemci selili v Nemčijo. Ljudje so se o tem začeli veliko pogovarjati, nekateri so dejali, saj to ne more biti res, kdo neki bi nas pregnal iz naših domov?

Prišla je jesen 1941 in zgodilo se je. Takrat sem bila 14-letna deklica in se spominjam 29.oktobra, da sta ob 7.00 uri zjutraj prišla k naši hiši dva nemška vojaka in zahtevala očeta. Kamion je že stal na cesti. Vojaka sta bila z orožjem v rokah in sta ukazala: »Čez pol ure je odhod! Vzamete lahko samo ročno prtljago. V Nemčiji boste dobili vse nazaj«. Pa smo dobili taborišče in delo!

Na hitro je mama pripravila nekaj hrane za na pot, nekaj obleke, saj je prihajala zima. Otroci smo jokali od strahu, starši so bili zbegani in tako smo s solzami zapuščali naš dom. Prišli smo na cesto do kamiona. Tam pa je že bilo nekaj družin iz vasi. Natrpali so nas na kamion in odpeljali na zbirno taborišče v Rajhenburg, današnja Brestanica. V Rajhenburgu pa je bilo že veliko naših sotrpinov. V grajskem hlevu smo prenočevali na slami. Drugi dan pa je sledilo popisovanje in štetje. Dali so nam »svetinjice« okrog vratu. Tretji dan smo odšli do železniške postaje, kjer je že čakal dolg vlak z živinskimi vagoni ter nas odpeljali daleč v Šlezijo. Po nekaj dneh vožnje je vlak ustavil v mestu Laubau, nekaj so nas »raztorovili« in nas namestili v veliki stavbi. Malo stran od nas pa še nekaj naših ljudi. Mislim, da je bilo v tistem mestu okrog 500 naših ljudi. Ostali transport pa so namestili po okoliških krajih in mestih po Šleziji. Tam je bilo največ taborišč.

Sledilo je razporejanje za delo sposobnih ljudi in popisovanje. Ker sem v tistih dneh dopolnila 15 let starosti, so me dodelili na eno oddaljeno kmetijo. Tam sem morala opravljati vsa kmečka dela in ni bilo vprašanje, ali lahko ali ne. Težko mi je bilo, ker nisem znala jezika. Po enem letu pa so me prestavili v tovarno v mestu. Tam smo delali tudi ponoči in nihče ni vprašal, koliko sem stara.

Moram omeniti, da smo morali vsi delati, samo stara mati (75 let) in mlajša brata (8 in 4 leta) so bili dela oproščeni.

Tako je čas vojne tekkel naprej in koncem leta 1943 so nas selili v srednjo Nemčijo, pokrajino Harz, v mesto Wernigerode. Taborišče smo imeli v veliki stavbi na Kapitelsbergu, malo stran pa je bilo še eno taborišče s Slovenci.

Sledilo je zopet preštevanje in popisovanje ter razporedi na delo. Meni so dodelili delo v tovarni s fotomateriali (Agfafilm). Delala sem 12 ur na dan v temnici.

Bila je že druga polovica leta 1943. Američani so vsak dan in vsako noč napadali z bombami, mi pa smo potihoma upali na konec vojne in na vrnitev domov.

Neke nedelje pa je v lager prišla ena gospa. Jaz sem bila poklicana in lagerführer je ukazal: »Naslednji dan se javi pri tej gospe v službo!«. Tako sem se rešila temnice (pri Agfi). V novi službi sem bila kar zadovoljna. Imeli so trgovino z vini in likerji. Tam je delal že moj oče in še dva Slovenca in to je bila firma Otto Menzel Fridrich, st. 10, Wernigerode.

Čas je tekel, bombe so padale vse pogosteje in konec vojne se je približeval. Med tem časom pa se je dogajalo marsikaj.

Prišla je pomlad 1945 in prinesla je tako zaželeno svobodo. To je bila najlepša pomlad v mojem, takrat mladem življenju. Vsi pregnani in zatirani smo jo praznovali srečno, ker smo jo dočakali. To je na kratko nekaj mojih spominov.

Sedaj sem že v letih, spomini bledijo, marsikaj sem pozabila, vem pa to, da vsaka vojna prinaša boleče in hude stvari. **Da je vsaj nikoli več ne bi bilo! Da bi naši znanjci živeli v miru.**

Slika prikazuje kratko predavanje g. Kristana o kalvariji slovenskih izgnancev, na eni izmed srednjih šol v Ilsenburgu.